

SODELOVANJE DELAVSKIH SVETOV IN ZBORNIC

Med delavskimi sveti podjetij ter zbornicami in strokovnimi združenji so številne oblike sodelovanja in medsebojnih zvez. Z novim zakonom o združevanju v gospodarstvu je to razmerje samo delno regulirano. Številne stvari, ki jih je potrebno izvajati, da bi zbornice in strokovna združenja bolj uspešno opravljale svoje naloge, organi upravljanja pa laže reševali posamezna vprašanja, ki se tičejo upravljanja podjetja, z zakonom niso izrecno določene.

Ker opravljajo zbornice tudi nekatere družbene funkcije, določa tudi zakon bolj tesno razmerje med delavskimi sveti in zbornicami kakor pa med delavskimi sveti in strokovnimi združenji. Tesnejša povezanost med zbornicami in delavskimi sveti se kaže predvsem v obveznem včlanjevanju podjetij v zbornico svojega gospodarskega področja. Zbornice so nositeljice določenih družbenih nalog in zato odreja skupnost obvezno obstoj zbornice in obvezno včlanjevanje v zbornice. O ustanavljanju strokovnih združenj in včlanjevanju vanje pa v razliko od zbornic samostojno odločajo delavski sveti podjetij, pri čemer izhajajo iz svojih potreb in ocenitve koristnosti ustanovitve strokovnih združenj oziroma pristopa k že ustanovljenemu združenju.

Zastopniki podjetja v organih zbornic in združenj

Zveza med zbornicami in strokovnimi združenji ter delavskimi sveti včlanjenih podjetij se realizira zlasti z volitvami organov zbornic in združenj. Zbornico in strokovno združenje upravljajo včlanjena podjetja po svojih zastopnikih. Te zastopnike izvolijo delavski sveti. Z zakonom ni določeno, da morajo biti zastopniki člani delavskega sveta, kar pomeni, da lahko delavski svet izvoli za svojega zastopnika tudi kakšnega drugega člana delovnega kolektiva podjetja. Ne glede na to pa delavski sveti ob izvolitvi zastopnika v organe zbornice in strokovnih združenj ne bi smeli kot svojega zastopnika izvoliti direktorja. To zato, ker bi lahko taka praksa pripeljala do tega, da bi dobile zbornice in strokovna združenja obeležje nekakšnih »direktorskih organizacij«, to pa bi slabilo zvezo med delavskimi sveti podjetij in organi zbornic ter strokovnih združenj. Prav ta razlog sili k temu, da izvolijo delavski sveti za svojega zastopnika v organih zbornic in združenj predvsem enega izmed članov delavskega sveta. Seveda je treba pri tem računati s tem, da izvolijo takega člana, ki bo sposoben aktivno sodelovati v organih zbornice in strokovnega združenja.

Ta oblika povezovanja pa bi izgubila svoj pomen, če zastopnik delavskega sveta v organih zbornice in strokovnega združenja ne bi bil stalna vez med delavskim svetom in organi zbornice in združenja. To praktično pomeni, da mora ta zastopnik redno seznanjati delavski svet z delom zbornice in združenja, posebno pa s priporočili in sklepi, ki jih ti organi sprejemajo, ter si prizadevati, da jih organi v podjetju sprejmejo in izvedejo. Dolžnost zastopnika pa je, da ob razpravljanju o posameznih vprašanjih na sejah organov zbornice in združenja tem organom razloži mnenja in stališča delavskega sveta svojega podjetja.

Po dosedanjih predpisih sklepi zbornice in strokovnih združenj praviloma za podjetja in njihove organe delavskega upravljanja niso obvezni. Po novem zakonu sprejemajo zbornice kakor doslej praviloma priporočila, to je akte, ki nimajo obveznega značaja. Zakon pa daje znatno širše okvire tudi za sprejem obveznih aktov po zbornicah. Določena je možnost, da se ne samo s posameznimi zakoni, temveč tudi s statuti zveznih in republiških zbornic določi, da sprejemajo organi zbornice v določenih zadevah obvezne akte (sklepe). Zadeve, o katerih sprejemajo zbornice obvezne akte, pa morajo biti v statutu izrecno in podrobneje označene, da bi zbori proizvajalcev pri odobritvi statutov mogli oceniti upravičenost sprejemanja obveznih aktov po zbornici v določenih zadevah. Tako dobimo poročstvo, da z določili statuta zbornice ne bodo zoževane pravice organov delavskega samoupravljanja v podjetjih, dokler ne bodo soglašali z njimi tudi zastopniki neposrednih proizvajalcev. Dejansko nadomesti prejšnjo posamično privolitev delavskih svetov, ki je bila doslej pogoj za obveznost nekega sklepa zbornice, privolitev zborov proizvajalcev kot kolektivnega zastopnika neposrednih proizvajalcev, in to v določeni veji (skupini) zadev.

Taka rešitev omogoča zbornicam, da uspešneje kakor doslej pospešujejo napredek svojega gospodarskega področja in izpolnjevanja nalog. Po drugi strani je s tem zagotovljeno, da ne bodo pravice organov delavskega samoupravljanja omejene brez privolitve neposrednih proizvajalcev. Do omejitve teh pravic z obveznimi akti zbornice lahko pride samo tedaj, ko zastopniki neposrednih proizvajalcev, ki sestavljajo skupščino zbornice, pri sprejemu statuta zbornice to sami sklenejo ob spoznanju, da je to njihov skupni interes, in ko s tem soglašata tudi njihov drugi organ — zbor proizvajalcev.

V razliko od aktov zbornice imajo akti, ki jih sprejemajo strokovna združenja, značaj priporočil, razen če ne gre za statutarna vprašanja, ko so akti organov združenj obvezni za člane (na primer obveznost plačila prispevka, pošiljanje podatkov itd.).

Konkretni možnosti za sodelovanje

Povezanost med zbornicami in strokovnimi združenji ter včlanjenimi podjetji pa mora priti do izraza tudi v raznih oblikah medsebojnega sodelovanja, posebno pa z delovanjem zbornic in strokovnih združenj za napredek gospodarskih dejavnosti svojih članov. Ta dejavnost zbornic in strokovnih združenj obsega posebno: povečanje delovne storilnosti, uporabljanje sodobnih postopkov in racionalizacij, izboljševanje organizacije in delovnih pogojev, gradnjo, rekonstrukcijo in uporabljanje zmogljivosti, kooperacije in specializacije, preskrbo z reprodukcijskim materialom in opremo, prodajo blaga in cene, izbiro in kakovost, premiranje, normiranje in druga merila za nagajevanje, usposabljanje in izpopolnjevanje kadrov itd. Zbornice in strokovna združenja so pri opravljanju teh dejavnosti višja oblika združevanja podjetij (proizvajalcev).

O vseh omenjenih vprašanjih se redno

razpravlja in sklepa tudi na sejah delavskih svetov podjetij. Razloček je le ta, da razpravljajo zbornice in strokovna združenja o vseh teh vprašanjih s širšega stališča, pri čemer izhajajo iz interesov gospodarskega področja ali veje kot celote, medtem ko razpravljajo delavski sveti o enakih vprašanjih s stališča in interesa svojega podjetja kot dela te celote. Ker gre za ista vprašanja, je jasno, da je njihovo razpravljanje in reševanje medsebojno povezano in pogojeno toliko, kolikor je ustvarjena povezanost med vejami v celoti in posameznimi podjetji. To opozarja na potrebo, da se delavski sveti pri razpravljanju in reševanju posameznih vprašanj nujno obračajo na zbornice in svoja strokovna združenja, ki jim v vseh vprašanjih morejo in morajo zelo pomagati, ter zahtevajo od njih nasvete. Zbornice, posebno pa strokovna združenja, lahko opozorijo svoje člane na izkušnje drugih domačih in tujih podjetij (če gre na primer za vprašanje uporabe sodobnih tehnoloških postopkov, racionalizacije in za druge načine povečanja delovne storilnosti). Strokovna združenja imajo pogosto boljše strokovnjake, ki lahko delavskim svetom podjetij svetujejo, včasih pa tudi praktično pomagajo. Združenja lahko razen tega nudijo delavskim svetom razne primerjalne analize s področja delovne storilnosti, rentabilnosti in stroškov drugih podjetij iste veje in njihovih obratnih enot. Ti podatki lahko znatno olajšajo delo delavskega sveta in lahko prispevajo k temu, da sprejmejo ti organi v številnih vprašanjih sklepe in poiščejo rešitve, ki bodo interesom podjetja, v skladu s pogoji in možnostmi, najbolj ustrezale.

Podobno je mogoče uresničiti sodelovanje tudi na drugih področjih. Zbornice in strokovna združenja lahko nudijo delavskim svetom veliko pomoč tudi pri sprejemanju tarifnih pravilnikov, določanju načina premiranja, postavljanju delovnih norm itd. To sodelovanje bo prispevalo, da bodo odpravljene velike razlike med tarifnimi pravilniki in tarifnimi postavkami za enaka delovna mesta v podjetjih neke veje, kar se je doslej pogosto dogajalo. Enako velja tudi za norme in premije.

Vprašanje preskrbe s surovinami in opremo ter prodajo blaga na tržišču (ponudba, povpraševanje, gibanje cen) je prav tako široko področje za sodelovanje. Zbornice in strokovna združenja lahko organizirajo posebne konjunkturne službe in nudijo z njimi delavskim svetom mnogo bolj zanesljiva obvestila, kakor so tista, ki jih lahko nudijo podobne lastne službe v podjetju, katerih organiziranje povečuje tudi stroške podjetja.

Za uresničenje takega sodelovanja je potrebno, da imajo podjetja in njihovi organi delavskega upravljanja pravilno razmerje do svoje zbornice in strokovnega združenja. Predvsem, da se obračajo nanje za tako pomoč in nudijo potrebna obvestila in podatke, zatem da pravočasno in redno izpolnjujejo obveznosti do zbornice in združenja ter tako prispevajo k ustvarjanju potrebnih materialnih in drugih pogojev za njihovo delo. Važen pogoj je tudi, da imajo pravilno razmerje do aktov zbornic in združenj ne glede na to, ali gre za priporočila ali za obvezne akte (sklepe).

Z. C.